

La millor classe de la nostra vida

Al llarg de gairebé dues hores vam assistir embadalits a una lliçó magistral

Foto: Facebook: Universitat de Barcelona

El Col·lectiu Pere Quart s'entesta a demostrar que l'ensenyament de la literatura és quelcom fonamental per a la formació dels individus; que malgrat els signes dels temps, o potser a causa d'ells, paga la pena llegir clàssics i contemporanis dins l'ensenyament secundari si volem formar ciutadans lliures i amb criteri davant el món. La literatura és la clau, diuen els amics de Pere Quart, però encara diria més: una bona classe de literatura és una de les claus per entendre el món que ens envolta. I no ens la podem perdre.

Els aniversaris d'una promoció d'estudiants sovint tenen un ritual previsible: recerca de vells telèfons i correus electrònics, navegació per les xarxes socials, convocatòria il·lusionant, grups de WhatsApp hiperactius, trobada a la porta d'un restaurant i sopar agradable i excitant. Enguany, un grup d'alumnes que havíem acabat filologia a la UB a finals dels anys vuitanta vam voler celebrar els trenta anys de la llicenciatura amb una trobada d'aquestes característiques. Potser perquè ja no es pot dir que trenta anys no sigui res, potser perquè quan parlem del pas del temps tres dècades són una xifra demolidora, vam voler anar una mica més enllà i ens vam plantejar no només retrobar-nos, sinó assistir de nou a una classe de filologia.

La doctora i catedràtica Rosa Navarro va ser una de les millors professores que vàrem tenir a la carrera; especialista en Segle d'Or i en Comentari de Text, tenia ja un gran prestigi a la dècada dels vuitanta i molts eren els alumnes que, procedint d'altres especialitats, anaven també a les seves classes prenent les seves assignatures com a optatives. I no eren pocs els que hi anaven com a lliures, és a dir, sense estar-ne matriculats, només pel plaer d'aprendre; potser la seva excel·lència docent en el camp universitari no era aliena al fet que durant molts anys va ser catedràtica d'institut i que va exercir de sotscoordinadora de les proves de selectivitat.

Gràcies a aquells camins inescrutables que permeten a vegades fer possibles les coses més inversemblants, vam tenir l'oportunitat d'adreçar-nos a la professora Navarro i plantejar-li, tot just començada la tardor, aquesta singular proposta; li va semblar una idea magnífica. I van anar passant els mesos, vam fer les recerques de vells companys, vam formular les convocatòries pertinents i, finalment, tot just iniciada la primavera, quinze antics estudiants de filologia vam tornar a trobar-nos a la porta de la Facultat de Lletres; trenta anys després, estàvem disposats a tornar a l'aula. Puntuals, neguitosos i emocionats pel retrobament, vam entrar al vell edifici de la Plaça Universitat de Barcelona. El primer destí va ser el despatx de la doctora Navarro, on ens havia citat. Vam enfilem les escales, vam creuar el primer pis del claustre i ens vam adreçar a l'ala de l'edifici destinada a despatxos i seminaris. Allà estava ella; no només ens va sortir a rebre, també emocionada, sinó que ens va regalar i dedicar a cadascun de nosaltres un dels seus molts llibres publicats; un detall d'una gran dama.

Segon destí en el nostre periple: l'aula 203, a tocar del departament. Allà ens esperaven els alumnes actuals, joves de vint-i-pocs anys que ens miraven encuriósos. Tot i que hi havia algun alumne més gran, la majoria dels assistents no havia nascut quan nosaltres vam acabar els estudis universitaris. El que dèiem, demolidor. L'espai ens era familiar, alguns hi havíem cursat Gramàtica Descriptiva; d'altres, Història del Pensament; a tots ens va semblar que fa anys, quan la freqüentàvem, la classe era més espaiosa, l'havíem engrandit en el record i ens va colpir aquest retrobament amb l'*alma mater*. Res no semblava haver canviat; és cert que hi havia un ordinador i un equip d'àudio, però feia l'efecte d'un senzill afegit que no aconseguia distorsionar l'aspecte d'aquella venerable aula esglaonada per on no havia passat el temps.

I va arribar la professora; portava un aparatós ram que li havíem regalat i dos llibres: una edició facsímil del *Lazarillo* descoberta a finals del segle XX i impresa a Medina del Campo l'any 1554 i l'edició que ella havia fet de la mateixa obra per a Alianza Editorial. De fet, unes setmanes abans ens va comentar que, amb motiu d'una classe tan especial, ens permetia escollir el contingut de la sessió: o un comentari de la poesia del Segle d'Or o un comentari del *Lazarillo*. Sabent que ella és una de les majors expertes en aquesta obra fins al punt que ha arribat a desvelar l'autor d'aquest llibre cabdal -Alfonso de Valdés-, no vam dubtar a demanar-li que ens n'analitzés algun fragment significatiu.

Rosa Navarro va començar la sessió agraint la iniciativa, que entenia com un feliç retrobament i com el que també volia ser, un espontani homenatge a la seva carrera docent. Irònica i cordial, va evocar les classes del segle passat davant la mirada sorpresa dels joves alumnes per, tot seguit, començar a analitzar l'obra.

I llavors es va produir un moment màgic. Llegint alguns fragments, fent participar els que escoltàvem, subratllant els aspectes estilístics del relat, es va començar a desfermar un discurs sòlid,

magnètic, enlluernador on saltava del text a l'època que el va veure néixer, de la història del regnat de Carles I a la descoberta de l'edició de Medina del Campo, emparedada darrere un fals mur per evitar la Inquisició. El present i el passat es vertebraven en el seu discurs, i es parlava del papa Francesc i del rei Francesc de França, presoner de l'emperador després de la batalla de Pavia, de l'autoria inapel·lable d'Alfonso de Valdés i de la tossuderia dels experts a l'hora de no acceptar les evidències. Les anècdotes personals es lligaven amb la lectura i, paràgraf a paràgraf, s'anaven desgranant els secrets més ben guardats d'una obra que, sota l'aparença de senzilla, amaga una complexa i crítica mirada sobre la realitat. Tot plegat en un discurs d'una extraordinària solidesa, saltant d'un tema a un altre però sempre mantenint una coherència i cohesió exemplars. Al llarg de gairebé dues hores vam assistir embadalits a una lliçó magistral d'oratória, d'anàlisi del renaixement, de reivindicació de la literatura i de la cultura. De vida, en definitiva.

Vam arribar al final de la sessió i, de manera espontània, tots, joves i veterans, vam aplaudir entusiasmats després de dues hores inoblidables. "En el siglo pasado me aplaudían", va comentar la professora amb ironia i agraïment i no ens vam poder estar de voler fer-nos tots plegats -els joves i els veterans- una foto amb ella, un retrat que immortalitzés un vespre tan memorable.

Nosotros, los de entonces, ya no somos los mismos, deia el poeta. I és veritat. Rosa Navarro no era la mateixa, era molt millor de com la recordàvem. Amb els anys havia passat de ser una gran professora a esdevenir una docent excepcional, brillant, lúcida, generosa, rigorosa, magnètica. Única. Trenta anys després d'acabar la carrera, vam tenir la sort d'assistir a la millor classe de la nostra vida.